

**Obzornik italijanskega slovstva  
za l. 1938.**

Menda je zelo težko odpreti razglede za eno leto, posebej še v tako bogatem knjižnem delu, kot so ga pokazali italijanski slovstveniki v preteklem letu. Kdor skuša biti mentor, je nevarno, da zdrkne ali samo k naštevanju in postane statistik, ali pa ubere drugo smer samovoljnega ocenjevanja in po sili potiskanja pesnikov in pisateljev v določeno literarno smer, ali celo samo »maniro«.

Razgledi po italijanski literaturi, oziroma književni proizvodnji (za katero nam v pričujočih vrstah predvsem gre) so težki, ker je bila lani številčno silno bogata. O kakovosti so pa mnenja deljena. Poleg priznanih vrhuncev je vrsta porajajočih se sil, ki šele obetajo. A ne le število literatov in pisateljev sploh je veliko, tudi »šol«, ki razpolagajo z najmanj desetimi strogo literarnimi glasili in okoli petdesetimi napol literarnimi, je precej.

Zato si omogočimo splošen, čeprav bežen pregled nam sosednjega italijanskega slovstva nekoliko s številkami, deloma z oceno kvalitete. Na osnovi objav in ocen v raznih glasilih<sup>1</sup> sem sestavil številčni pregled važnejših izdanj.

1. Bibliografija: 31 del,
2. Filozofsko-slovstvena dela: 220 del,
3. Gledališče: 28 del,
4. Gospodarsko-socialne vede: 87 del,
5. Mladinsko slovstvo: 105 del,
6. Modroslovje: 99 del,
7. Naravoslovje: 66 del,
8. Narodoslovje: 38 del,
9. Poezija (zbirke): 83 del,
10. Poljedelstvo, industrija, trgovina: 82 del,
11. Politika: 91 del,
12. Pravo: 251 del,
13. Romani: 208 del,
14. Starinoslovje: 28 del,
15. Tehnologija: 106 del,
16. Turizem: 52 del,
17. Umetnost: 99 del,

<sup>1</sup> Največ po literarno-kritičnem glasilu »Italia che scrive«.

18. Verstvo: 73 del,
19. Vojska: 25 del,
20. Vzgoja: 40 del,
21. Zdravstvo: 112 del,
22. Zemljepis: 22 del,
23. Zgodovina: 281 del,
24. Prevodi (slovstveni): 121 del,
25. Razno: 41 del.

To so številke 2420 važnejših del, ki pa vendarle vsebujejo neke objektivne resnice, katere se dajo takoj razbrati. Na prvem mestu so zgodovinski spisi, na drugem pravnih vede in tretji so filozofski in slovstveno-kritični. Kakor da osnove nove italijanske kulture še vedno potekajo iz starih vrelcev rimskega prava in nekdanjih Tacitov! Seveda bi morali zdaj številke kritično preiskati, zlasti pri izdanih iz zgodovine. Tu so v prvi vrsti zbirke (tako zvane »collane«) o slav-nih možeh; samostojnih zgodovinskih spisov, utirajočih nove poglede, pa ni. Izmed drugih važnejših spisov naj bosta omenjena dva, trije: E. Ciaceri, *Le origini di Roma*, ki je precej kritična; Rodolfo Mazzucconi: *Storia della conquista dell' Africa (1415—1936)*, popolno delo o kolonizaciji črne celine; Benedetto Croce, najbolj vidni predstavnik italijanske zgodovinske šole je izdal »La storia come pensiero e come azione«. Izšli so tudi celotni zgodovinski spisi Giambattista Vica in Massimo d'Azeglia. Za nas so zanimivi spisi iredentističnih borb v knjigi Augusto Sandona, *L'Irredentismo nelle lotte politiche e nelle contese diplomatiche italo-austriache*, ki se ji vredno pridružujejo spomini diplomata Aldovranda Marescottija »Guerra diplomatica«.

Zgodovinsko politični spisi so nosili pečat perečih vprašanj: židovstvo, ureditev Srednje Evrope, korporacije, avtarhija<sup>2</sup> in Španija. Izšli so pri Hoepliju tudi Mussolinijevi »Scritti e discorsi«, XI. zvezek, ki postajajo vedno bolj vir fašistične politične doktrine; Fa-

<sup>2</sup> Tu bodi omenjena Mareschalcieva »L'Agricoltura italiana e l'autarchia«, ki ugotavlja, da bi Italija zase lahko dovolj pridelala.

rinacci je pa izdal »Storia della Rivoluzione fascista«.

Izdanja pravne vsebine so po številu takoj za zgodovinskimi in političnimi. Naštevane bi bilo nepotrebno; pa tudi kritike ni zabeležila kaj posebnega.

Pač pa so stala dela slovstvene vsebine v znamenju štirih velmož: Leopardija, Goldonija, Carduccija in d'Annunzia. Moroncini je izdal pri Le Monnieru ogromen Leopardijev »Epistolario« v šestih zvezkih. Beneško mestno županstvo je izdalo 36. zvezek Goldonija; pri Zanichelliju tiskajo »Opere« Carduccija; Mondadori v Milanu je pa dal na trg nekaj življenjepisov o d'Annunziju. Največ hrupa je vzbudil »Vita segreta di Gabriele d'Annunzio«, ki jo je spisal njegov tridesetletni tajnik Tom Antongini; ne ve se, ali je hotel tako hvaliti svojega mojstra ali se tudi nad njim malo maščevati, ker tako brezobzirno odkriva »tajno življenje« pesnikovo, da si je nakopal že nekaj — pravd.

V okvir velikih slovstveno-zgodovinskih izdanj spada tudi krasna zamisel turinskih salezijancev. To je »Corona Patrum«, kjer bodo zbrani v izvirniku spisi svetih očetov. V dosedanjih zvezkih so: Sv. Avguštin, sv. Ambrož, sv. Janez Zlatoust, sv. Ciprijan in sv. Klement Aleksandrijski.

Benedetto Croce nadaljuje s 5. zvezkom pri svojem založniku Laterzi v Bariju svojo »La letteratura della nuova Italia«. Seveda je še dolga vrsta sličnih izdanj, tu so omenjeni le nekateri vrhovi.

Bolj zanimiv kot pregled splošnih del je za literarnega ocenjevalca enoletnega cvetobera pogled na snovanje sodobnih pesnikov in pisateljev, ki kažejo svetu lice in višino nove italijanske kulture.

Pesniških zbirk ni izšlo niti sto, vendar pa se v njih kaže nov, svež duh. Prišel je mlajši rod, ki je že opustil carduccijanstvo in dannuncijevstvo in si utira poglede v dve smeri. Eni gredo po poti, ki jo hodi tudi naš pesniški rod, iščejo globin in doživljanja človeka; drugi pa se opajajo bolj ob zunanjih silah

novih rodov in »idalističnih blokov«. Če se smem tako izraziti, šteje »uradni« seznam danes živečih italijanskih pesnikov 164 imen. Mladi so v večini. Značilno utegne biti tudi regionalno dejstvo. Večina teh, razen dveh mnogo obetajočih Sinisgallija iz Lucanije in Tropeana iz Messine, je iz Zgornje Italije.

Mentorstvo je kajpak obdržal še vedno starejši rod, predvsem predstavnik obeh najvidnejših smeri: futurist in sodobno-politični poet Marinetti ter problemist in katoliški Papini, oba člana najvišjega kulturnega žarišča, Italijanske akademije.

Njima se pridružuje še vrsta starejših z zbirkami ali vsaj številnejšimi objavami v letu 1938.: Elpidio Jenco, Nicola Moscardelli, Giuseppe Villaroel, Govoni, Mucci Renato, Necco Giovanni, Viscardini, Losavio, Bassi, Gallian.

Vrsto mlajših pa odvarjajo v prvem redu tri imena: Quasimodo, Sinisgalli in Saini. Prvi je Sicilijanec in je objavil že štiri svoje zbirke. Drugi je tudi tridesetleten južnjak. Objavil je že dvoje zbirk. Stejejo ga med najboljše pesnike, ki družijo s finim izrazom intelektualizem z liriko. Ezio Saini iz Torina (r. l. 1916.) je med najmlajšimi talenti. Njegove pesmi so že raztresene po številnih časopisih. Poleg teh je nastopilo v preteklem letu z lastnimi zbirkami še trinajst mladih poetov. Kot čudo bodi omenjena dvanajestletna deklica Antonietta Dalfino, kateri so objavili zbirko »Poesie« in našli v njej pristno pesniško dušo.

Cvetober italijanskih pesnikov za l. 1938. je po splošni sodbi sicer številčno skromen za 45 milijonski narod; notranje pa dober, in sicer tako, da si ne glede na zunanje vtise utira pravilno duhovno smer, ki odkazuje Muzam (— pa bodisi v soseščini Marsov —) vodilno vlogo za ocenjevanje kulturne višine italijanskega naroda.

Slabše je bilo v prozi. Bilo je več pričakovanj in obljub kot uspehov. Mlajši so sicer nastopali, a se niso preveč izkazali in uveljavili. Iščejo novih smeri, »se lovijo okrog vprašanj, ki so v bistvu enaka, a

jih vsak na svoj način rešuje; mešajo lirični in dramski moment; upoštevajo stare literarne smeri, a so že bogati izkustev novih kipenj in novih duhov», pravi o njih kritik Arnaldo Bocelli.

Sodobniki d'Annunzija so zastopani z Gattijem »Ancoraggi alle rive del tempo« in Chieso, »Sant d' Amarillide«. Že omenjeni kritik našteva v bilanci preteklega leta 36 važnejših izdanj. Prednjači Lucio d'Ambra, mojster jezika in svetsko-podsmehljivega sloga s trilogijo »L'ombra dell'amore«. Med nagrajenci, ki ju je ljudstvo zelo rado čitalo, sta Enrico Pea z romanom »La Maremmana« in Vittorio Rossi z »Oceano«. Oba sta zajela z močjo pristno življenje ljudstva. Tretji, morda še močnejši kot ta dva, je Rihard Caccelli v prvem delu trilogije »Il mulino del Po«. Opisuje tok življenja nekega mlina ob Padu od Napoleonovih časov do bitke pri Vittorio Veneto. To bo epska trilogija Severne Italije. Uveljavil se je tudi mladi Pavel Cesarini z »Un uomo in mare«, ki je dnevnik iz afriške vojne ter Corrado Alvaro »L'uomo é forte«, ki išče danunčijevskega nadčloveka.

To so le nekatera poglobljena dela mlajših mojstrov, ki so si že priborili sloves in — širok krog bralcev.

Bogato je pa bilo leto s kritičnimi izdanji starih pisateljev (Deledda, Pirandella, Panzini in Bontempellija).

Splošna slovstvena bilanca za l. 1938. je aktivna. Številčno bogata; kvalitativno v pesmi dobra, v prozi nekaj slabša; prihaja pa nov rod, ki bo s svežimi silami oplodil čvrsto rast italijanske kulture, ker se osvobaja zunanje pozerske navlake in išče v človeku odraza višjih, notranjih sil.

Rado Bednařik.

#### K virom in vrhuncem!

Tako je naslovil češki pesnik V. Renč poslanico na češke prevajalce, kjer je med drugimi napisal tudi to: »Nikar ne nosimo drvá v gozd in ne razglašajmo, kakšne kupe

knjig smo preveli v povojni dobi. Res so bila med njimi dela, vredna vsega upoštevanja, toda velika večina je bila navadno tržno modno blago. Glavna napaka je bila, da smo samo zaradi modernosti z ne-navadnim častiljubjem segali v tujino le po »novostih zadnjega tedna«. Kar je slučajno zaradi nezadostne reklame ali zaradi drugih vzrokov ušlo naši pozornosti, po tem nismo več segali drugi dan. V tem hlastanju po novostih je razumljivo, da smo enkrat segli v polno, a desetkrat v prazno. Saj je bil razmak, potreben k vrednostnemu ocenjevanju, tako majhen. Danes se moramo tudi v tem preusmeriti. Saj tudi vse dobro ni dosti dobro, da bi se češka književnost obogatila. Bomo morali pač hoditi nekaj let nazaj, da bomo zadosti in v strogem izboru spoznali bistvene stvari tujih kultur, ki so nam ušle in ki tvorijo današnje duhovno lice drugih narodov.

Zlasti važno je revidirati poznanje klasikov tujih narodov. Povojna doba je bila tako malo naklonjena temu »zgodovinskemu« zanimanju, da smo na Češkem razen novih prevodov Goetheja, Shakespeara, Keatsa in lani Puškina dobili zelo malo kaj vrednega. Tudi če so prevodi že bili v preteklosti prirejeni, vendar naj velja načelo, da mora vsaka doba znova in po svoje obračunati s klasiki in njihovimi deli. Sodobni pesniški jezik predstavlja s svojimi zmožnostmi, simboli in odtenki novo vzdušje, v katerem gledamo v bistvo teh veledele in jih skušamo znova razumeti. Modno literarno blago, več ali manj zanimivo in prehodno, je treba nadomestiti s klenimi, polnokrvnimi, živimi deli klasičnih mojstrov. Mesto profesionalnih prevodov sezonskih knjig, pričakujemo prevode Danteja, Shelleya, Novalisa, Mickiewicza, Slowackega, da imenujemo le te, s katerimi že davno nismo imeli opravka.

K virom in vrhuncem! to mora biti novo načelo prevajalcev, če hočejo biti koristni sotvorci našega kulturnega razvoja!« (Obnova, III. l. št. 12.) T. D.